

Handreiking 'Slimmer Werken TV' 31
januari 2015 Gerritjan van Luin

wat is 'Slimmer Werken TV'?

Slimmer Werken TV is een verzameling beelden waarin leraren van verschillende scholen in Noord-Holland Noord laten zien hoe zij met hun manier van onderwijzen hun leerlingen inspireren tot leren.

Slimmer Werken TV hoopt dat collega-leraren op hun beurt geïnspireerd worden door de praktijken van hun collega's en er ideeën uit halen die ze in hun eigen werk kunnen gebruiken.

waarom een handreiking?

We hopen met *Slimmer Werken TV* bij te dragen aan gesprekken over mooi onderwijs op school. Tussen docenten, tussen docenten en schoolleiding, in teams, in secties, in de opleidingsschool. De hectiek van alledag biedt doorgaans weinig ruimte om het (weer eens) met elkaar over de kern van het vak te hebben. Waartoe doen we wat we doen? En hoe doen we dat?

Om dat gesprek te faciliteren kan het helpen om aan de hand van een aantal vragen de praktijken die getoond worden te bespreken.

In deze handreiking bieden we een set van vragen aan die gebruikt kunnen worden bij de bespreking. Het is niet noodzakelijk om de vragen ook in de aangegeven volgorde te bespreken. De vragen zijn vooral bedoeld om wat focus in het gesprek aan te brengen. En waarschijnlijk roepen de vermelde vragen weer nieuwe vragen op.

een beetje theorie

Leerlingen zijn op school om te leren. Niet dat ze alleen op school leren, verre van dat. Onderzoek zou hebben aangetoond dat meer dan 80% van wat we leren juist niet op school geleerd wordt. Of dit nu waar is of niet, op scholen leren leerlingen in elk geval wat ze weten moeten om een diploma te halen. Maar dat is maar één --- weliswaar belangrijk – aspect waar het in een school om draait.

De Nederlandse onderwijskundige Gert Biesta houdt in zijn boek *Het prachtige risico van onderwijs* een pleidooi om het onderwijzen te herwaarderen, want, zo stelt hij, het gaat er niet om dat kinderen leren, maar dat ze *iets* leren, dat ze het met een *bepaald oogmerk* leren, en – belangrijk! – ze het *van iemand* leren. Onderwijs bestaat volgens Biesta uit drie domeinen, waarbinnen doelen geformuleerd kunnen worden:

- *kwalificatie*: het opdoen van kennis, het leren van vaardigheden en houdingen als voorbereiding op een vervolgopleiding of als basis voor een beroep;
- *socialisatie*: het leren en internaliseren van maatschappelijke en sociale normen en waarden om een plek in de samenleving te kunnen innemen; onderwijs verbindt ons altijd met tradities;
- *subjectivering*: het ontwikkelen van een eigen identiteit en onafhankelijkheid (juist) ten opzichte van de bestaande maatschappelijke orde en cultuur.

Onderwijzen is de *kunst* om --- passend bij de doelen die gesteld zijn in de drie domeinen --- steeds de afweging te maken, wanneer het ene domein voorrang verdient en wanneer het andere. Het is schaken op drie borden. We gebruiken deze driedeling straks om naar de getoonde praktijken te kijken.

vooraf

Het verdient aanbeveling om twee keer naar de film te kijken. De tweede keer zie je altijd meer dan de eerste keer. Tijdens de eerste keer kijken denk je soms dat je iets gezien hebt, na de tweede keer weet je het zeker.

een paar vragen ter ondersteuning van het gesprek

Voor het bekijken van de Slimmer Werken films kun je kiezen uit een aantal 'settingen', afhankelijk van doel en deelnemers. De vragen hebben geen andere functie dan hulpmiddel te zijn bij het gesprek en een manier om te focussen als dat nodig is. Laat de vragen *niet* het gesprek belemmeren.

I basis

Voer het gesprek over drie vragen:

Wat heb ik gezien? Wat denk ik ervan? Wat vraag ik me af?

II eerste verkenning

Noteer eerst voor jezelf wat je opgevallen is bij het zien van de film.

Verzamel dan de indrukken van iedereen op een flapovervel.

Wat valt jullie op als je naar het geheel kijkt?

Wat vinden jullie sterke interventies? Wat doet de leraar? Hoe reageert de leerling?

Wat zou het effect kunnen zijn voor de leerling (kennisontwikkeling, vorming, affectieve houding, metacognitieve ontwikkeling) en voor de klas (samenwerking, sociale structuur)?

Welke visie op onderwijs spreekt uit het handelen van de docent?

Wat neem je mee voor je eigen onderwijspraktijk?

III verdiepend onderzoek

Als de kijkt naar de drie doeldomeinen van Biesta, in welke domeinen zie je de leraren aan het werk? Wat zie je hen doen?

Wat voor effect heeft het?

Wat zouden de doelen kunnen zijn die de docent voor het betreffende domein wil realiseren?

Wat vind je van de driedeling van Biesta? Geef je er in je eigen praktijk vorm aan? Op welke wijze? Welke doelen in de drie domeinen vind jij belangrijk voor je onderwijs?

Wat vind je gemakkelijk om te realiseren? Wat lastig?

IV verbinding met de eigen praktijk

Wat herken je in je eigen lespraktijk? Hoe doe jij dat wat je de docent ziet doen? Waarom vind je het belangrijk? Wat zegt dit over jouw kijk op onderwijzen en/of onderwijs? Hoe helpt het de leerlingen bij hun leren?

Wat is nieuw voor je? Wat maakt dat het nieuw voor je is? Wat ga je ermee doen?

V opleidingschool

Noteer eerst voor jezelf wat je opgevallen is bij het zien van de film.

Verzamel dan de indrukken van iedereen op een flapovervel.

Wat valt jullie op als je naar het geheel kijkt?

Wat vinden jullie sterke interventies? Wat doet de leraar? Hoe reageert de leerling?

Wat zou het effect kunnen zijn voor de leerling, voor de klas, voor het leerproces?

Welk vakmanschap spreekt uit het handelen van de docent?

Waar vind je dat terug in je opleiding?

Waar zou je zelf beter in willen worden? Wat zou je binnen de opleidingschool daarvoor nodig hebben?